

Samen op (onder)zoek

Participatieve methodieken voor geëngageerde
onderzoekers en praktijkwerkers

Liesbeth De Donder - Lieselot Degraeve
Bas Dikmans - Silke Marynissen

COLOFON

Samen op (onder)zoek: participatieve methodieken voor geëngageerde onderzoekers en praktijkwerkers

Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen (redactie)

Vrije Universiteit Brussel, Vakgroep Educatiewetenschappen

Brussel

ISBN 9789077130162

Eerste versie

@ 2025 Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder duidelijke bronvermelding. Overname van tekst is toegestaan mits de oorspronkelijke auteur(s) en titel expliciet worden vermeld, zowel van het boek als van het betreffende hoofdstuk. Het is niet toegestaan de inhoud te wijzigen of voor commerciële doeleinden te gebruiken zonder schriftelijke toestemming van de auteur(s).

Vormgeving: Lieselot Degraeve

Illustraties: Zoë Claessens

www.samenoponderzoek.be

Licentie

Samen op (onder)zoek: participatieve methodieken voor geëngageerde onderzoekers en praktijkwerkers © 2025 by Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen is licensed under CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

OVER DE AUTEURS

REDACTIE

De redactie van dit boek gebeurde door Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans en Silke Marynissen.

Lieselot Degraeve is medewerker kennisvalorisatie voor de Active Learning Studio van de Vrije Universiteit Brussel. Door middel van toegankelijke artikels brengt ze onderzoek tot bij het ruime publiek, professionals, beleidsmakers en de hele samenleving. Ze werkt ook als communicatie- en redactiemedewerker bij Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg.

De andere redactieleden droegen ook bij aan dit boek als auteur.

AUTEURS

Hanne Bakelants is doctor in de sociale gezondheidswetenschappen en werkt als postdoctoraal onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel. Ze onderzoekt de ontwikkeling van Compassionate Communities in de context van scholen en werkplekken. Daarbij maakt ze gebruik van participatieve methoden zoals Ripple Effects Mapping, participatieve observatie en developmental evaluation.

Dorien Brosens is docent en postdoctoraal onderzoeker in de Agogische Wetenschappen. Als één van de oprichters van de PALD-onderzoeksgroep focust haar onderzoek hoofdzakelijk op peer programma's, actief burgerschap en innovatieve types van leren in gevangenissen. Haar onderzoek omvat formele, niet-formele en informele leeractiviteiten. Ze coördineert verschillende onderzoeksprojecten en begeleidt doctoraatsstudenten in onderzoek naar leren en participatie in detentie.

Jan Claeys is docent sociologie in de cluster Mens en samenleving van Odisee in Brussel. Hij werkt vanuit zijn expertise over stedelijk sociaal werk als onderzoeker en coach voor Resokit.

Liesbeth De Donder is hoogleraar Agogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel en directeur van Society and Ageing Research Lab. Ze coördineert verschillende nationale en Europese projecten. Sinds 2014 verricht ze pionieronderzoek naar zorgzame buurten. Participatief onderzoek staat centraal in haar werk. Liesbeth zit in de Raad van Bestuur van Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg.

Suzannah D'Hooghe is onderzoeker bij Sciensano en verbonden aan de onderzoeksgroep Society and Ageing Research Lab (SARLab) van de Vrije Universiteit Brussel. Suzannah schreef haar doctoraat over de rol van de woonomgeving op het bewegings- en voedingsgedrag bij volwassenen in socio-economisch kwetsbare posities.

Bas Dikmans doctoreerde binnen het Europese CIVEX-project, dat onderzoek doet naar het maatschappelijk engagement van ouderen. Zijn onderzoek richt zich in het bijzonder op het engagement van ouderen in Brussel in een levensloop- en omgevingsperspectief.

Sarah Dury is professor Agogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel. Zij onderzoekt maatschappelijk engagement van oudere volwassenen, de invloed van woon- en buurtomgeving en de ontwikkeling van compassionate communities in buurten, scholen en werkplekken. Met participatieve methoden als Ripple Effects Mapping, photovoice en wandelinterviews combineert ze academische inzichten met concrete maatschappelijke, duurzame verandering. Daarnaast is ze co-directeur van de onderzoeksgroep Society and Ageing Research Lab (SARLab) en hoofd van het Compassionate Communities Centre of Expertise (COCO).

Freya Häussermann is doctoraatsonderzoeker bij Society and Ageing Research Lab (SARLab), Vrije Universiteit Brussel (VUB). Ze is verbonden aan het onderzoeksproject Eenzaamheid en de Buurt, een SBO-project gefinancierd door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), in samenwerking met de VUB, Thomas More Hogeschool en KU Leuven. Haar doctoraatsonderzoek richt zich op de rol van sociale infrastructuur in buurten en op hoe buurtlevensverhalen en buurtveranderingen bijdragen aan ervaringen van eenzaamheid. Tussen 2022 en 2026 voert ze kwalitatief onderzoek in verschillende buurten in Vlaanderen en Brussel. Ze past daarbij participatieve methoden toe zoals photovoice, foto-elicitering en buurtlevensverhaalinterviews.

Sylvia Hoens schreef haar doctoraat over het potentieel van community health workers en inwonende arbeidsmigranten om te voorzien in de on vervulde zorgbehoeften van oudere volwassenen. Ze is werkzaam rond Monitoring, Evaluatie & Learning binnen de internationale samenwerking.

Elke Ielegems is doctor in de architectuur, architect, onderzoeker en gastprofessor aan de Universiteit Hasselt, Faculteit Architectuur en Kunst. Daar gaat haar onderzoeksinteresse uit naar mensgericht ontwerpen met en voor meer kwetsbare doelgroepen, met bijzondere aandacht voor universal design, inclusief ontwerpen en subjectief welbevinden.

Octavia Kint is als onderzoeker verbonden aan de Society and Ageing Research Lab. Ze richt zich op zorg en samenleven in de stad en buurten, en op onderzoek en kennis bouwen op een participatieve manier. Op basis van haar ervaring in een participatief onderzoek in Brussel, ging haar doctoraat over de uitdagingen en mogelijkheden van participatieve praktijken, zowel in zorg als in onderzoek.

Silke Marynissen is postdoctoraal onderzoeker bij de onderzoeksgroep PArticipatie en Leren in Detentie (PALD) aan de Vrije Universiteit Brussel. In haar doctoraatsonderzoek richtte zij zich op participatieve muziekprogramma's in gevangenis, met bijzondere aandacht voor de uitkomsten voor personen in detentie en de onderliggende processen die deze praktijken vormgeven.

Frank Meys is docent en stagecoördinator in de opleiding sociaal-cultureel werk bij Odisee. Hij ontwikkelde vanuit zijn expertise over stedelijkheid en sociaal werk mee de Resokit-methodieken over buurtanalyse.

Adriana Moreno Cely is postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit van Luik en de Vrije Universiteit Brussel. Ze is gepassioneerd door collaboratieve en dekoloniale onderzoeksbenaderingen en ze wil de

kunstmatige kloof tussen academische disciplines overbruggen. Adriana pleit ervoor om de essentiële rol van Inheemse, lokale kennis te erkennen in de wegen naar epistemische, sociale, raciale en ecologische rechtvaardigheid. Met dat in het achterhoofd verkent Adriana het potentieel van dekoloniaal denken om diverse kennissystemen te verweven, en bevordert zij kansen om kennisproductie te decentreren, te depri-vilegeren en te diversifiëren.

Ann Petermans is professor aan de Faculteit Architectuur en Kunst van de Universiteit Hasselt. Samen met haar team doet ze onderzoek naar de link tussen welbevinden en (interieur)architectuur, met een focus op verschillende woon- en zorgcontexten. Ze is redactielid van *The Design Journal* en co-voorzitter van de Design Research Society's Special Interest Group on *Design for Wellbeing, Happiness and Health*.

Micheline Phlix is doctor in de architectuur en in de Agogische Wetenschappen, onderzoeker (UHasselt) en lector onderzoeksmethodologie (Hogeschool PXL). Haar onderzoeksinteresses betreffen het wonen, welbevinden en thuisgevoel van ouderen (met een migratieachtergrond) en hoe zulke onderwerpen verwerkt kunnen worden in leeftijdsvriendelijk en divers-sensitief woning- en buurtontwerp.

Bert Quintiens is postdoctoraal onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel. Zijn onderzoeksexpertise is gericht op een publieke gezondheidsbenadering in de domeinen ernstige ziekte, mantelzorg en verlies, in belangrijke mate door de ontwikkeling van compassionate communities. Hij is coördinator bij het Compassionate Communities Centre of Expertise.

An-Sofie Smetcoren is professor Agogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel. Haar onderzoeksinteresses concentreren zich op hoe stedelijke omgevingen het dagelijks leven van oudere inwoners beïnvloeden en hoe processen van sociale insluiting en uitsluiting zich afspelen in lokale gemeenschappen. Daarnaast heeft ze belangstelling voor de ervaringen van ouderen in kwetsbare situaties door co-creatieve en participatieve onderzoeksbenaderingen. Momenteel is ze VUB-promotor voor het Strategisch Basis Onderzoek (FWO-SBO) HOUSE 'Innovating housing for older adults and subjective wellbeing' en partner in het Europese Marie Skłodowska-Curie Doctoral Training Network HOMeAGE.

Hannelore Stegen verdedigde in 2024 haar doctoraat bij Society and Ageing Research Lab (SARLab), waarbij ze focuste op de relatie tussen kinderloosheid en eenzaamheid bij ouderen. Momenteel is ze praktijk-onderzoeker in de onderzoeksgroep Mobilab & Care aan de Thomas More Hogeschool, waar ze werkt rond thema's als eenzaamheid en mantelzorg.

Ruth Stevens is doctor in de architectuur en expert op het gebied van educatieve architectuur. Haar onderzoeksinteresses hebben betrekking op hoe ruimtelijk ontwerp kan dienen als katalysator voor pedagogische verrijking. Ze onderzoekt kritisch (het ontwerp van) de fysieke kenmerken van de leeromgeving en hun compatibiliteit met pedagogische werkvormen en voorkeuren van docenten. In haar onderzoek integreert ze de analyse van architectonische ontwerpprocessen, pedagogische principes en beleidskaders, en gebruikt ze kwalitatieve en ontwerpgerichte onderzoeksmethoden.

Luise Stoisser is interdisciplinair onderzoeker met een bijzondere interesse in ouderen en huisvesting. Als brug tussen stedelijke geografie en verouderingsstudies, onderzoekt die de onderlinge verbanden tussen ouderen en plaatsen, met een focus op gemarginaliseerde groepen. Luise is gespecialiseerd in interpretatieve methodologieën (narratieve cartografie, participatieve fotografie ...), maar heeft ook ervaring met kwantitatieve data-analyse.

Pamela Suero is doctoraatsonderzoeker bij Society and Ageing Research Lab (SARLab) en onderzoekt alternatieve woonvormen voor kwetsbare ouderen. Voorheen ondersteunde ze overheden, gemeenschappen en internationale agentschappen bij de ontwikkeling van beleid en projecten voor sociale en economische inclusie. Haar werk voegde een kritisch perspectief toe aan verschillende internationale teams, waaronder samenwerkingen met UNDP, de Wereldbank, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, het Franse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling, het Amerikaanse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling en het Collaborative African Budget Reform Initiative.

Charlotte Van Campfort is doctoraatsonderzoeker bij Society and Ageing Research Lab (SARLab), End-of-Life care research group (EOLC) en het Compassionate Community Centre of Expertise (COCO), Vrije Universiteit Brussel (VUB). Haar doctoraatsonderzoek focust op de rol van omgevingen bij ervaringen van ernstige ziekte, sterven, rouw, verlies en mantelzorg. In de interdisciplinaire context van het project zal ze samenwerken met verschillende onderzoeksgroepen en participatieve methoden in verschillende contexten.

Leen Vandevelde is doctoraatsonderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel (onderzoeksgroep Participatie en Leren in Detentie) en de Universiteit Antwerpen. Haar onderzoek richt zich op re-integratie van personen in detentie. Ze onderzoekt onder andere welke zorgen personen in detentie hebben over het leven na vrijlating op verschillende levensdomeinen en hoe die samenhangen met factoren vóór en tijdens detentie.

Sofie Van Regenmortel is vrijwillig wetenschappelijk medewerker bij Society and Ageing Research Lab (SARLab). Ze ondersteunt onderzoeksprojecten op statistisch vlak en doet onderzoek naar sociale uitsluiting bij ouderen. Ze is ook statisticus bij Statbel.

Toon Vercauteren behaalde zijn doctoraat met onderzoek naar maatschappelijk engagement bij ouderen in het kader van het CIVEX-project. Zijn onderzoek richtte zich op een kwantitatieve vergelijkende studie van secundaire data, uit databases zoals SHARE (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe), EQLS (European Quality of Life Survey), en ELSA (English Longitudinal Study Of Ageing). Hij analyseert determinanten op micro-, meso- en macroniveau van uitsluiting van maatschappelijk engagement bij ouderen.

Inge Verhaegen coördineert Resokit, coacht zorgzame buurten en doceert over netwerkversterkend- en buurtgericht werken aan de cluster Mens en Samenleving van Odisee.

MET MEDEWERKING VAN

Het boek werd nagelezen door Laure Bakker van Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg.

Laure Bakker is medewerker inclusie en beleidsondersteuning bij Kenniscentrum WWZ. Laure zet zich in voor toegankelijke en inclusieve ondersteuning van Brusselaars met een handicap. Ze verbindt organisaties, beleidsmakers en welzijnsactoren en gidst hen door het complexe institutionele landschap. Met haar nieuwsgierige en analytische blik ontwikkelde ze via praktijkgericht onderzoek expertise rond handicap en migratie, ouder worden met een handicap, mensen zonder wettig verblijf en samenwerking over taal- en gemeenschapsgrenzen heen. Voorheen werkte Laure bij Sciensano.